

תוכן העניינים

7	מקור הטקסטים
9	הקדמה למהדורה השנייה: מירי אליאב-פלדון
14	דיון לשם בירור תוקפם של שטרי המחילה ("95 התזות"), 1517, מלטינית: רן הכהן
	אל האצולה הנוצרית של האומה הגרמנית על שיפור מצב הנצרות, 1520
22	מגרמנית: תמר צ'ולקמן
	על השביה הבבלית של הכנסייה, פרלוד, 1520
102	מלטינית: רן הכהן
	על חירות האדם הנוצרי, 1520
170	מגרמנית: רן הכהן
200	אחרית דבר: דוד כ"ץ
222	ביבליוגרפיה עברית
224	רשימת מונחים

אל האצולה הנוצרית של האומה הגרמנית על שיפור מצב הנצרות, 1520

מגרמנית: תמר צ'ולקמן

ישו

אל האדון הרם והנכבד, מר ניקולאוס פון אמסדורף,¹ מוסמך בכתבי הקודש, חבר מועצת הקתדרלה בוויטנברג, ידידי היקר והמסור.
ד"ר מרטין לותר

ראשית, חסד ושלום האלוהים עמך, ידיד ואדון מכובד ויקר! העת לחשות חלפה, והגיעה העת לדבר, כמאמר קהלת [ג, ז]. בהתאם למטרה שהצבנו לפנינו, העליתי על הכתב כמה היבטים הקשורים לשיפור מעמדם של הנוצרים, כדי להציג לפני האצולה הנוצרית של האומה הגרמנית את האפשרות שאלוהים רצה לעזור לכנסייתו באמצעות שדרת ההדיוטות, שהרי השדרה הרוחנית,² אשר לה יועד התפקיד מלכתחילה, התערערה ונחלשה לחלוטין. אני שולח דברים אלה לכבודו כדי שיעיין ויהרהר בהם, וכדי שישפר במקום שיראה לנכון. היטב אני יודע שלא תוסר ממני האשמה על שאני, הקטן והמנותק מן העולם, מעז לפנות למעמדות כה רמים ונכבדים בעניינים חשובים וכבדי משקל כל כך,

1 Nicolaus von Amsdorf (1483-1565): תאולוג באוניברסיטת ויטנברג (Wittenberg), ממייסדי אוניברסיטת ינה (Jena), תומך נאמן של לותר.
2 הכמורה.

כאילו אין בעולם איש מלבד הדר"ר לותר שיכול ליטול על עצמו את עניין המעמד הנוצרי ולתת עצה לאנשים כה נבונים. אולם אני מניח לעת עתה את התנצלותי, יזקוף זאת לחובתי מי שירצה בכך. לפני אלוהים ואדם אואשם אולי במעשה סכלות נוסף; אני נוטל אותו עלי, ובלבד שאצליח לשכנע בדברי, אפילו במחיר גזירת דיני כליצן-חצר. אולם גם אם לא אצליח לשכנע, יעמוד לי יתרון אחד: לי לא יצטרך איש לקנות את כובע הליצן או לגלח את כרובלתי. אולם נותר עוד לראות מי מאתנו יתלה את הפעמונים על האחר!³ מוטל עלי לממש את דברי הפתגם: לכל עניין ארצי נחוץ נזיר, אפילו אם יש לצייר אותו לשם כך. אכן, פעמים רבות דיבר הסכל דברי חוכמה, ולעתים קרובות כשלו תחתם חכמים והיו כטיפשים, כמאמר פאולוס: "מי אשר חכם ייחשב בעולם הזה, יהי לסכל למען יחכם".⁴ גם משום שלא רק סכל אנוכי, אלא גם דוקטור מושבע לכתבי הקודש, שמח אני שניתנה לי ההזדמנות, גם אם בלבוש ליצן, למלא אחר השבועה שנשבועתי. מבקש אני כי יתנצל אדוני בשמי בפני אלה שניחנו במידת הבינה הרגילה, מאחר שאף על פי שביקשתי לעצמי, בעמל רב לעתים קרובות, את חסדם ורחמייהם של בעלי הבינה העליונה, איני יודע כיצד לזכות בהם, ומכאן ואילך גם לא ארצה בהם ולא אתחשב בהם עוד. אלוהים יסייע בידנו, שלא נבקש את כבודנו שלנו, אלא את שלו בלבד. אמן.

ויטנברג, במנזר האוגוסטינים, בערב חג הקדוש יוחנן המטביל.⁵
בשנת אלף וחמש מאות ועשרים.

אל הוד מעלתו, כבוד הקיסר הרם והנעלה⁶ ואל האצולה הנוצרית של האומה הגרמנית.

ד"ר מרטין לותר

3 הכוונה לפעמונים שעל כובע הליצן.

4 איגרת פאולוס הראשונה אל הקורинתיים ג, 18.

5 23 ביוני.

6 קארל החמישי, נבחר ב־28 ביוני 1519.

ראשית, חסד וכוח מעם האלוהים לאדון המכובד, הנעלה והיקר מכול. לא מתוך עזות מצח או זלזול בכבודו מעז אני, הקטן והעלוב, לעמוד מולך – הנעלה והרם – ולפנות אליך בדברים. הצרה והרעה אשר לוחצות ומעיקות על כל שדרות הנצרות, ובראש ובראשונה על הארצות הגרמניות, משפיעות לא רק עלי, אלא על כל אחד לזעוק לעזרה חזור וזעוק, והן שאילצו אותי גם עכשיו לזעוק לאלוהים ולבקשו להשרות על מישוהו את רוחו ולהושיט את ידו לאומה המסכנה. לעתים קרובות הועלו הצעות בקונצילים השונים, אולם תמיד הצליחו אנשים ידועים להכשילן באמצעות תחבולה כלשהי, והעניין הלך והחמיר: את התחבולות והרוע שלהם, אם יהא אלוהים בעזרי, בכוונתי לחשוף לעין כול, כדי שיהיו גלויים וידועים ולא יוכלו עוד להזיק ולפגוע. אלוהים נתן בראשנו דם אציל וצעיר,⁷ ובכך העיר לבבות רבים לתקווה גדולה וטובה; לפיכך, ראוי שנעשה את חלקנו וננצל כראוי את הזמן ואת החסד.

הדבר הראשון שיש לעשותו בנושא זה הוא לתכנן את צעדינו בכובד ראש, ולא להתחיל במשהו מתוך אמון בכוחנו הגדול או בתבונתנו, אפילו היה לנו כל הכוח שבעולם; כי אלוהים אינו רוצה ולא יוכל לשאת שמעשה טוב ייעשה מתוך אמון בכוחנו וכתבונתנו בלבד. מעשה כזה הוא משליך ארצה, ודבר לא יועיל, כפי שנאמר בתהילים לג [טז]: "אין המלך נושע בִּרְבַּח חיל, גיבור לא ינצל בִּרְבַּח כַּח". מסיבה זו בדיוק, חוששני, נרמסו בעבר הנסיכים היקרים הקיסר פרידריך הראשון⁸ והשני⁹ וקיסרים גרמנים רבים אחרים, שהעולם התיירא מפניהם, בעליבות כזו תחת רגלי האפיפיורים ונלחצו על ידיהם. נסיכים אלה סמכו אולי יותר על כוחם מאשר על אלוהים, ולכן היו חייבים ליפול. ומה העלה גבוה כל כך בימינו את יוליוס השני צמא־הדם,¹⁰ אם לא העובדה שצרפת, הגרמנים וונציה, בטחו, חוששני, בעצמם בלבד? בני בנימין הפילו חלל ארבעים

7 קארל החמישי היה בן עשרים בעת כתיבת הדברים.

8 פרידריך הראשון המכונה "ברבארוסה" (1152–1190).

9 פרידריך השני (1215–1250).

10 יוליוס השני, אפיפיור בשנים 1503–1513. בעזרת צרפת הביס את ונציה, ובשנת

1511 ייסד את "הליגה הקדושה" נגד צרפת.

ושניים אלף איש מבני ישראל מאחר שסמכו על כוחם הם. שופטים
יט.¹¹

כדי שלא יקרה לנו כדבר הזה גם הפעם עם קארל אציל הדם, חייבים אנו להיות מודעים לכך שבעניין זה אין לנו עסק עם בני אדם, אלא עם נסיכי הגיהנום, היכולים למלא את העולם במלחמה ובשפיכות דמים, אך לא יוכרעו על ידיהם. חייבים אנו, בכואנו לעסוק בדברים אלה, לפעול מתוך התכחשות מוחלטת לכוח הגשמי, ולבטוח בענווה באלוהים, ולבקש בתפילה תמה את עזרת האל, ולא לשוות לנגד עינינו דבר מלבד את צרת הנצרות ויגונה, מבלי להתחשב במה שרשעים ראויים לו. אם לא נפעל כך, נצליח אולי להתחיל את המחזה בהורד והדר, אך משנהיה עמוק בעיצומו, יתעתעו בנו הרוחות הרעות כך שהעולם כולו יהיה נדון לטבול ברם, ואף על פי כן לא תצמח מכך כל תועלת; לכן הבה ננהג בעניין זה בחוכמה ובחסידות. ככל שהאלימות גדלה, כן גדל האסון אם אין פועלים מתוך חסידות וענווה. האפיפיורים והרומאים, שהצליחו בעבר, בסיוע השטן, לשסות את המלכים אלה באלה, יוכלו לעשות זאת שוב גם עתה אם נפעל ללא עזרת אלוהים ונסמוך רק על כוחנו ועל תחבולותינו.

הרומניסטים¹² התבצרו בערמומיות רבה מאחורי שלוש חומות, ובאמצעותן הגנו על עצמם עד כה כך שאיש לא היה יכול לקעקע אותן, וכתוצאה מכך נפלה הנצרות כולה נפילה איומה. הראשונה: כל אימת שאיימו עליהם בכוח ארצי טענו שלכוח הארצי אין סמכות עליהם, אלא להפך: הרוחני מצוי מעל הגשמי. השנייה: אם ניסה אדם להוכיח אותם באמצעות כתבי הקודש, טענו כנגדו: רק לאפיפיור שמורה הזכות לפרש את כתבי הקודש. השלישית: אם איים עליהם אדם בקונציל, טענו כי לאיש מלבד האפיפיור אין זכות לזמן קונציל. באופן זה, בגיבנה, שללו מאתנו את שלושת שבטי העונשין לתיקון המעוות, כדי שיוכלו להיוותר תמיד ללא עונש, והתבצרו בשלוש החומות הללו כדי לשבת בביטחון במצודה, שם הצמיחו את כל הרוע וכל התחבולות שאנו

11 שופטים כ, כא, כה.

12 חסידי עליונות האפיפיור.